

97, al peu del canó

«Professor de record inesborrable per a diverses generacions i escriptor total, amb moltíssims més llibres sorgits de la seva ploma que no pas anys»

El 9 de juliol de 1923 va néixer, a Lleida, Josep Vallverdú, degà de les lletres catalanes, professor de record inesborrable per a diverses generacions, sobretot de Ponent, i escriptor total, amb moltíssims més llibres sorgits de la seva ploma que no pas anys: més de 200 títols, traduccions incloses.

Compleix, ara, doncs, 97 anys, duts amb enteresa envejable i una qualitat de vida esplèndida i, alhora, amb el cap ben clar, força més que alguns que no li arriben ni a la meitat dels seus anys. El dia abans, naixia a Barcelona la Unió Socialista de Catalunya, amb noms tan destacats com Rafael Campalans i Puig, Manuel Serra i Moret, Joan Comorera i Gabriel Alomar. Com a catalans, socialistes. Com a socialistes, catalans. Aquell fet tan innovador a la política catalana no va merèixer ni mitja ratlla a la premsa lleidatana de l'època i, lògicament, el naixement de Vallverdú, tampoc.

Aquesta data de juliol, al llarg de la història, és un dia singular per la coincidència de certs esdeveniments. El 1746 va morir Felip V, d'infausta memòria, primer rei de la casa de Borbó al tron espanyol i, un segle més tard, el 1848, es produeix el decés del filòsof Jaume Balmes. El 1835 neix a Bayamo el polític cubà Tomás Estrada Palma, president de la República en Armes, en la insurrecció per alliberar-se del domini espanyol, i primer president de la Cuba independent. Havia estat empresonat uns anys al castell de Figueres, després de ser fet presoner per les tropes enemigues, i, el 1902, presidirà un acte públic amb banderes cubanes i catalanes, al Centre Catalanista de Santiago de Cuba -primera entitat legalitzada després de la retirada espanyola-, fet que provocarà un gran malestar i nombroses protestes en cercles propers a l'antic poder colonial.

També un 9 de juliol es produeix la independència de l'actual Argentina, les antigues Províncies Unides del Riu de la Plata, gesta on són personatges clau els catalans Domènec Matheu i Joan Larreu. Alphonse Daudet publica Tartarin de Tarascon, el 1872, i el 1943 els aliats desembarquen a Sicília, on reben la col·laboració de la màfia i aixequen algunes expectatives sobre la possible independència de l'illa.

El 2013, en complir-ne 90, l'Institut d'Estudis Ilerdencs, de la mà de la insubstituïble Carme Vidal, va organitzar-li el Passeig d'Aniversari, manllivant el títol de Joan Vinyoli, una experiència literària itinerant que no recordo que cap altre escriptor hagi fet mai abans. Però Vallverdú, amb aquella sornegueria tan pròpia de qui ja en torna quan tu hi vas, ho anomenà "Sacseig d'Aniversari", fent referència al ritme incessant de presentacions que el va dur, durant mesos, arreu dels Països Catalans, sense deixar-ne al marge cap dels territoris que configuren aquesta realitat nacional tan ignorada per propis i estranys. Aquell viatge cultural comptà amb el suport de les institucions de cada indret i mobilitzà desenes d'especialistes en la seva obra tan diversa, per a prendre part en els diferents actes d'homenatge.

Ara, Vallverdú, en companyia de la muller, Antonieta Vilajoliu, viu a Balaguer, en un lloc de privilegi, davant del riu, amb les siluetes del Sant Crist i de l'església de Santa Maria, coronant la imatge espectacular de façanes acolorides que pot contemplar, del balcó estant, cada dia. La placidesa d'aquesta etapa de la vida ha permès de desvetllar l'altre Vallverdú, el Vallverdú dibuixant, l'artista que omple els seus personatges de vida i d'ironia, amb un to punyent, incisiu, fent una bona repassada als noms d'actualitat, en particular als adversaris de la nostra causa nacional, als quals retrata amb una precisió demolidora.

Bones caminades diàries, a tocar del riu i sense bastó, esmorzar setmanal de grup al Xerricló, converses telefòniques i correus amb els amics i seguiment amatent de l'actualitat. Però, sobretot, sempre a l'espera del seu darrer llibre amb olor de tinta fresca, acabat de sortir d'impremta, la ploma esmolada i a punt, al servei dels ideals de sempre: la cultura, la llengua, la pàtria, la República i la llibertat. Aquest dijous, ho celebrem amb els amics més propers, a Torregrossa. Que sigui per molts anys!